

Rapport Ipsos I&O

Ooggezondheid in Nederland

Een onderzoek naar (het belang van) ooggezondheid onder Nederlanders en bekendheid van het Oogfonds

Colofon

Datum

Oktober 2024

Opdrachtgever

Het Oogfonds

Rapportnummer

2024/237

Auteurs

Emma van der Heijden
Carolien Veldkamp
Roy van der Hoeve

Ipsos I&O Enschede

Zuiderval 70
Postbus 563
7500 AN Enschede
T (053) 200 52 00
E nl-info-publiek@ipsos.com
KVK-nummer 08198802

Copyright

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

Ipsos I&O Amsterdam

Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam
T (020) 308 48 00
E nl-info-publiek@ipsos.com

Inhoudsopgave

1. Inleiding
2. Belangrijkste resultaten
3. Bewustzijn en belang van ooggezondheid
4. Ooggezondheid van kinderen
5. Oogaandoeningen

1 Inleiding

Inleiding

Aanleiding van het onderzoek

Sinds 1947 werkt het Oogfonds aan oplossingen voor de enorme stijging van blindheid, slechthooftheid en oogaandoeningen in Nederland. Daarvoor wordt hoofdzakelijk ingezet op wetenschappelijk onderzoek en voorlichting. Het aantal mensen met een oogziekte of oogaandoening groeit hard en mensen blijven vaak te lang doorlopen met oogproblemen, zodat er te laat wordt behandeld en de schade blijvend is. De enorme impact van ernstige slechthooftheid, blindheid en oogziektes op het dagelijks leven wordt vaak sterk onderschat. Tegelijkertijd kennen weinig mensen in Nederland het Oogfonds.

Ter voorbereiding op de Nationale Oogweek in oktober wil het Oogfonds graag inzicht krijgen in de mate waarin Nederlanders zich zorgen maken over de gezondheid van hun ogen. Daarnaast wil het Oogfonds de naamsbekendheid toetsen waarbij dit onderzoek als 0-meting dient om de ontwikkelingen op deze aspecten te volgen.

Doel van het onderzoek

Doel van het onderzoek is inzicht te krijgen in de kennis en houding in Nederland ten opzichte van ooggezondheid, evenals de prevalentie van oogziektes. Ook het toetsen van de bekendheid van het Oogfonds is onderdeel van het onderzoek. De uitkomsten dienen als input voor de Nationale Oogweek en daarbij horende activiteiten en campagne(s). De eerste meting wordt gezien als de 0-meting en door het jaarlijks herhalen van dit onderzoek worden de ontwikkelingen op bovenstaande onderzoeksdoelen inzichtelijk gemaakt.

Methode

Voor deze peiling is een online vragenlijst uitgezet in het I&O Research Panel onder Nederlanders van 18 jaar en ouder. In totaal vulden 1.235 Nederlanders de vragenlijst in, zie tabel 1.1 voor een overzicht van de respons. Hier hebben we ook de respons weergegeven voor specifieke doelgroepen die van belang zijn bij dit onderzoek. De vragenlijst is in nauw overleg met het Oogfonds samengesteld.

Tabel 1.1 Responsoverzicht

	Respons
Ouders met jonge kinderen (<10 jaar)	129
Nederlanders met lenzen of een bril	962
Nederlanders met een oogaandoening	187
Nederlanders met een visuele beperking	91
Totaal	1.235

De totale respons is voldoende om betrouwbare uitspraken te doen met een nauwkeurigheidsmarge van 2,8 procent. Met een nauwkeurigheidsmarge van 2,8 procent zal de werkelijkheid bij een uitkomst van 50 procent ergens tussen de 47,2 en 52,8 procent liggen.

Inleiding

Analyse

De antwoordcategorieën 'weet niet/n.v.t.' zijn (tenzij anders aangegeven) buiten de analyse gehouden. Indien de percentages niet optellen tot 100 procent, is dit het gevolg van afrondingsverschillen. Bij de analyse is zoveel mogelijk gekeken naar relevante verschillen tussen doelgroepen en achtergrondkenmerken zoals geslacht en leeftijd. De verschillen worden alleen beschreven indien er sprake is van een significant verschil.

Weging

Op de data is een weging toegepast naar leeftijd, geslacht, opleiding, regio en stemgedrag. Dit betekent dat de verhoudingen binnen deze kenmerken in de steekproef zijn teruggebracht naar de werkelijk bestaande verhoudingen. Op deze manier zijn de resultaten representatief voor de Nederlandse bevolking van 18 jaar en ouder wat betreft deze kenmerken. Op het moment zijn er 14.6 miljoen Nederlanders van 18 jaar en ouder.

2

Belangrijkste resultaten

Belangrijkste resultaten

75%

... van de Nederlanders zou van alle zintuigen, het meest erg vinden om niet meer te kunnen zien. Hierdoor zou men niet meer hun familie kunnen zien, zelfstandigheid verliezen, natuur missen en hobby's niet meer kunnen uitvoeren.

24%

... van de Nederlanders maakt zich zorgen over de gezondheid van hun ogen. De helft (51%) is (redelijk) bewust bezig met hun ooggezondheid.

40%

... van de Nederlanders draagt een zonnebril met Uv-filter. Een kwart is bereid om dit te doen voor hun ogen. Gezond eten en niet roken doet een meerderheid al, maar meestal niet speciaal voor de ooggezondheid.

14%

... van de Nederlanders heeft een oogaandoening of oogziekte. Zeven procent heeft een visuele beperking. Een vijfde ervaart grote impact van hun oogaandoening of visuele beperking op hun leven.

66%

... van de ouders met kinderen (0 tot 10 jaar) probeert te voorkomen dat hun kinderen slechte ogen krijgen. Dertig procent maakt zich zorgen over de ooggezondheid van hun kinderen.

29%

... van de ouders met kinderen (tot 10 jaar) weet wat de 20-20-2 regel inhoudt. Na het lezen van de uitleg, geeft de helft van de ouders (52%) aan de regel altijd of soms toe te passen.

59%

... van de ouders met kinderen (0 tot 10 jaar) vindt het moeilijk om hun telefoon of tablet weinig te gebruiken in het bijzijn van hun kinderen. Ruim zes op de tien ouders gebruiken ook vaak hun telefoon of tablet waar hun kind(eren) bij zijn

60%

... van de Nederlanders kent het Oogfonds niet. Zeven procent kent het Oogfonds en weet wat het Oogfonds doet. Driekwart van de Nederlanders vindt, na lezen over het Oogfonds, het werk van het Oogfonds belangrijk. Zestien procent denkt aan een (mogelijke) donatie aan het Oogfonds.

3

Bewustzijn en belang van ooggezondheid

'Zien' voor driekwart het belangrijkste zintuig

Nederlanders is gevraagd welk zintuig zij het ergst zouden vinden om te moeten missen. Het merendeel van de Nederlanders noemt hier het verlies van zicht: 75 procent zet dit op de eerste plaats. Daarna volgt het gehoor: bij 11 procent staat dit op de eerste plaats, voor een meerderheid staat dit op de tweede plaats (59%).

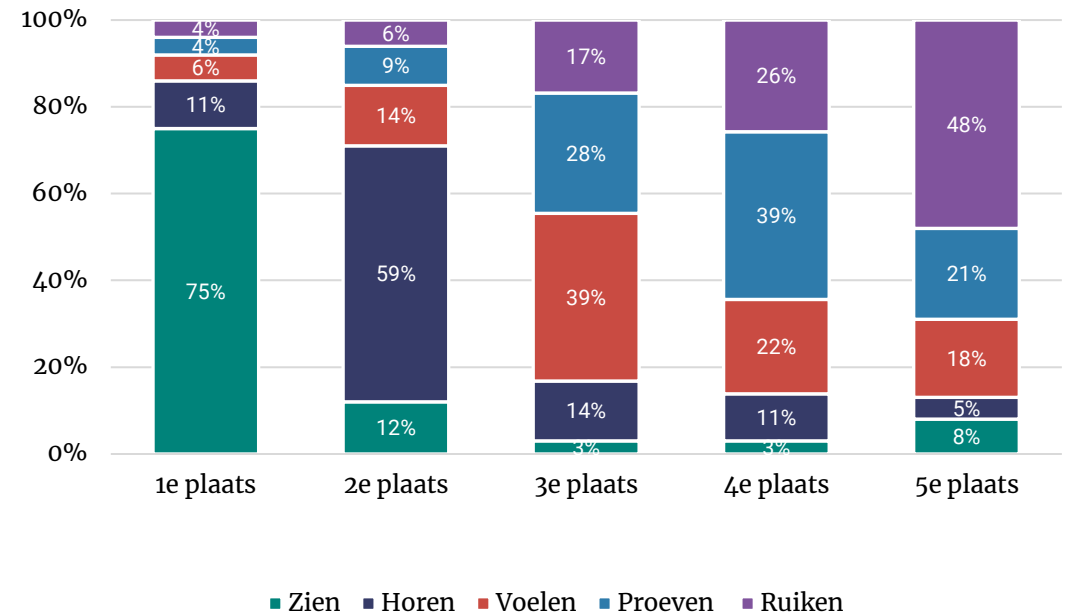
De zintuigen voelen, proeven en ruiken zouden Nederlanders iets minder erg missen. Zes procent van de Nederlanders lijkt het vermogen om te voelen verliezen het meest erg. Dit staat voor vier op de tien Nederlanders op de derde plaats (39%). Het missen van proeven of ruiken staat het vaakst op de vierde of vijfde plaats.

Nederlanders met een laag of middelbaar opleidingsniveau zetten 'zien' vaker op de vijfde plek dan hoger opgeleiden.

Respondenten die 'zien' op de eerste plaats zetten, is gevraagd dit toe te lichten. Men denkt dat het verlies van dit zintuig het meeste effect zou hebben op hun dagelijks leven. Ze noemen onder andere het verlies van onafhankelijkheid, het gemis van visuele schoonheid (zoals natuur en kleuren) en familie niet meer kunnen zien. Ook het niet meer kunnen uitvoeren van bepaalde hobby's en activiteiten zou men missen. Een deel noemt de emotionele en psychologische impact van leven in het donker, het missen van non-verbale communicatie en een gevoel van onveiligheid.

- "Het missen van dit zintuig zou mijn leven het meest belemmeren. Ik zou me onveilig voelen omdat ik mijn omgeving niet meer kan zien en mijn levensvreugde zou (meer) afnemen (dan wanneer ik een ander zintuig zou verliezen)."
- "Ik geniet van mensen, dingen, planten om me heen. Om niets meer te kunnen zien, zou me haast letterlijk in een zwart gat doen vallen."

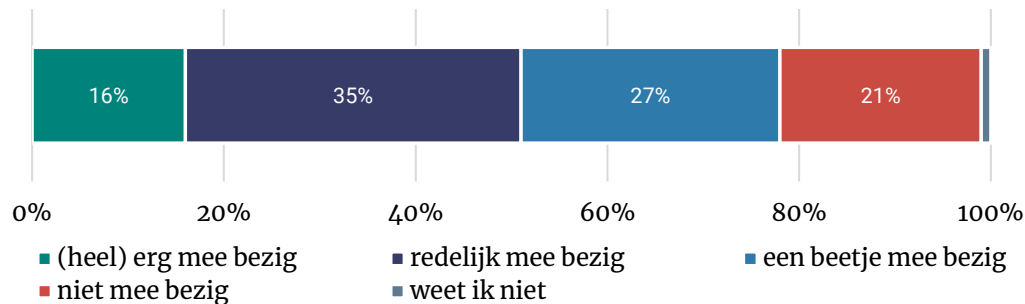
Figuur 3.1 Van welk zintuig zou u het ergst vinden om deze te missen? (n=1235)

Kwart heeft zorgen over gezondheid van hun ogen

Zestien procent van de Nederlanders is (heel) erg bewust bezig met de gezondheid van hun ogen in het dagelijks leven. Iets meer dan een derde is hier redelijk mee bezig (35%), een kwart een beetje (27%) en twee op de tien is hier niet mee bezig (21%). Achttien t/m 40-jarigen en Nederlanders zonder lenzen of bril zijn minder bezig met de gezondheid van hun ogen.

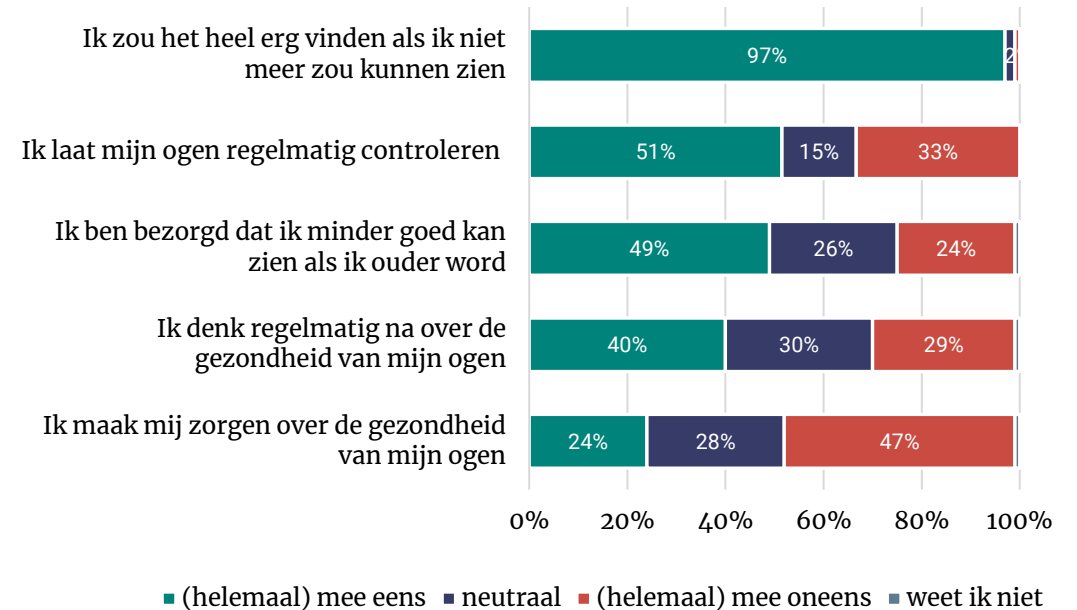
Figuur 3.2 In hoeverre bent u bewust bezig met de gezondheid van uw ogen in uw dagelijks leven? (n=1235)

Vrijwel alle Nederlanders (97%) zouden het heel erg vinden om niet meer te kunnen zien. De helft laat regelmatig zijn of haar ogen controleren (51%) en is bezorgd om op latere leeftijd minder goed te kunnen zien (49%). Vier op de tien denkt regelmatig na over de gezondheid van hun ogen. Een kwart (24%) maakt zich zorgen over de gezondheid van hun ogen.

Nederlanders ouder dan 40 jaar denken vaker na over de gezondheid van hun ogen dan jongere Nederlanders. Meer vrouwen en bril- of lensdragers maken zich zorgen over hun ooggezondheid, hoger opgeleiden juist minder. Nederlanders van 41 t/m 64 jaar oud hebben vaker zorgen over hun ogen (55%) dan Nederlanders van 18 t/m 40 (45%).

Figuur 3.3 Stellingen met betrekking tot eigen zicht (n=1235)

Op de vraag wat men het ergst zou missen als ze niet meer zouden kunnen zien, komen vergelijkbare antwoorden naar voren als eerder genoemd: visuele schoonheid (kleuren, natuur), het kunnen zien van familie, zelfstandigheid, hobby's uitvoeren en onafhankelijkheid.

- “De gezichten van mijn kinderen en de kleuren.”
- “Zonlicht in de kruinen van bomen.”
- “Mijn onafhankelijkheid.”
- “Mijn dochttertje zien opgroeien.”
- “Tv, boeken, kunst, schoonheid en kleuren.”

Veertig procent draagt goede zonnebril

We vroegen welke leefstijlaanpassingen respondenten zelf kunnen bedenken om hun ogen gezond te houden. Antwoorden die vaak worden gegeven:

- Het belang van regelmatig oogonderzoek en controles bij een opticien of oogarts.
- Het beschermen van ogen tegen licht (bijvoorbeeld d.m.v. een zonnebril en vermijden van directe blootstelling aan fel licht).
- Het beperken van schermtijd en genoeg pauze nemen om de ogen te laten rusten.
- Een gezond dieet, rijk aan vitamines en voedingsstoffen, zoals vitamine A (bijvoorbeeld wortels), en het vermijden van overmatige suiker en alcohol.
- Een deel noemt het toepassen van goede hygiëne, zoals het goed schoonmaken van contactlenzen, en het dragen van beschermende brillen tijdens activiteiten die de ogen kunnen beschadigen, zoals doe-het-zelfprojecten en sporten.

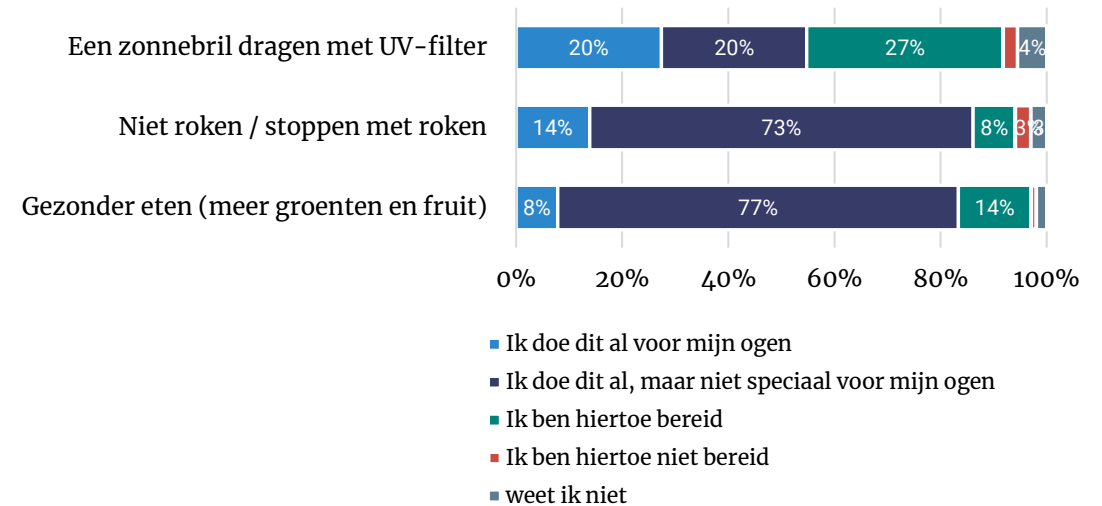
“Gezond eten en voldoende rusten.”

“Minder blauw licht, bril op juiste sterkte.”

Hierna kregen respondenten informatie over leefstijlelementen die schadelijk kunnen zijn voor hun ogen (zie kader) en is gevraagd in hoeverre zij bereid zijn om leefstijlaanpassingen voor de gezondheid van hun ogen te doen. Een groot deel van de Nederlanders geeft aan al gezond te eten (85%) en niet te roken (87%). Een klein deel doet dit speciaal voor hun ogen. Veertien procent is bereid om gezonder te eten, 8 procent om te stoppen met roken. Een zonnebril dragen doet 40 procent en ruim een kwart is bereid om dit te gaan doen voor hun ogen.

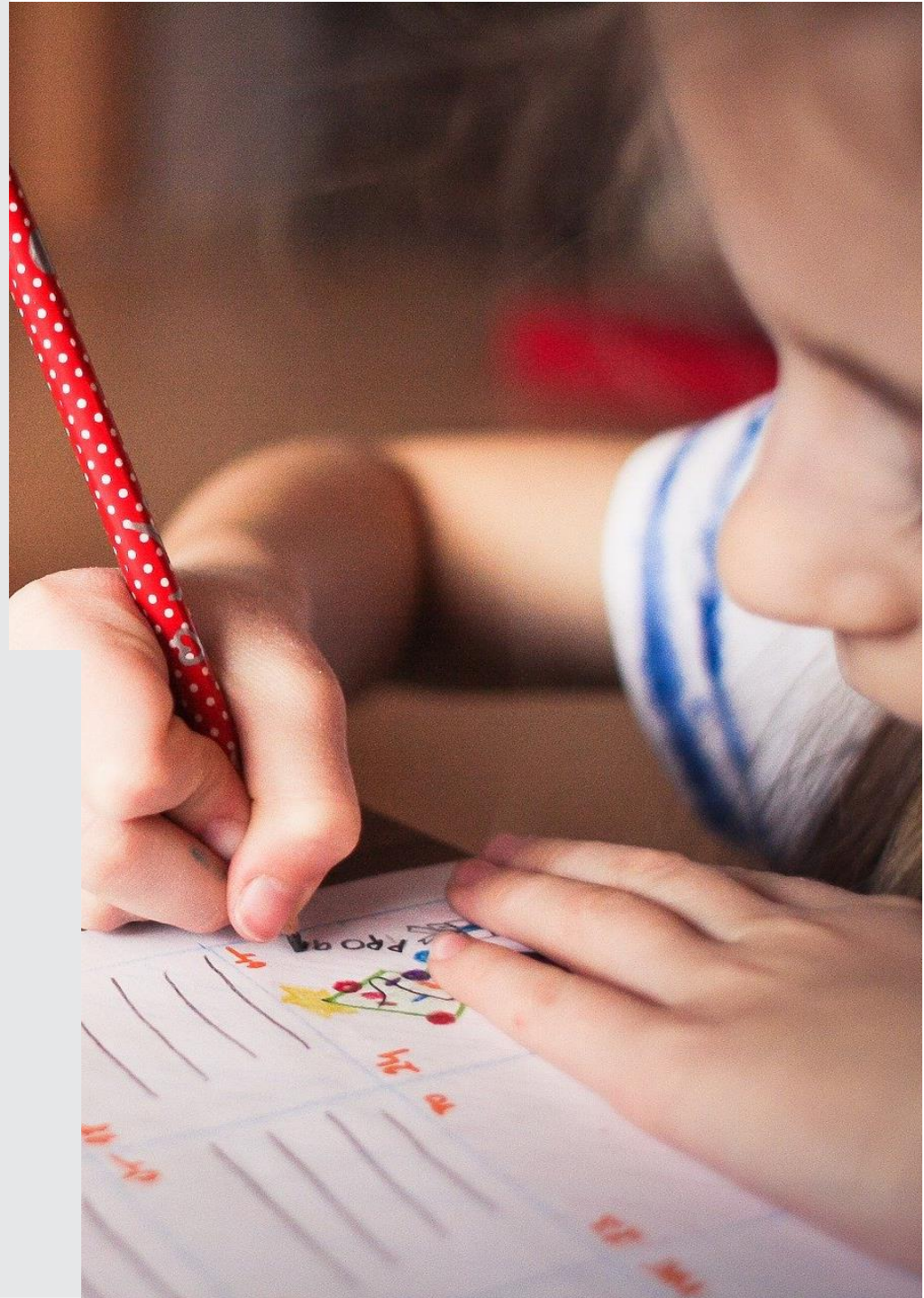
Het is wetenschappelijk aangetoond dat een gezond, gevarieerd dieet met veel groenten en fruit uw ogen beschermt tegen bepaalde oogandoeningen. Daarnaast is roken erg slecht voor uw ogen. Ook uw ogen beschermen tegen uv-straling is belangrijk.

Figuur 3.4 In hoeverre bent u bereid om de volgende dingen te doen speciaal voor de gezondheid van uw ogen? (n=1235)

4

Ooggezondheid van kinderen

Twee derde van ouders probeert ogen van kind gezond te houden

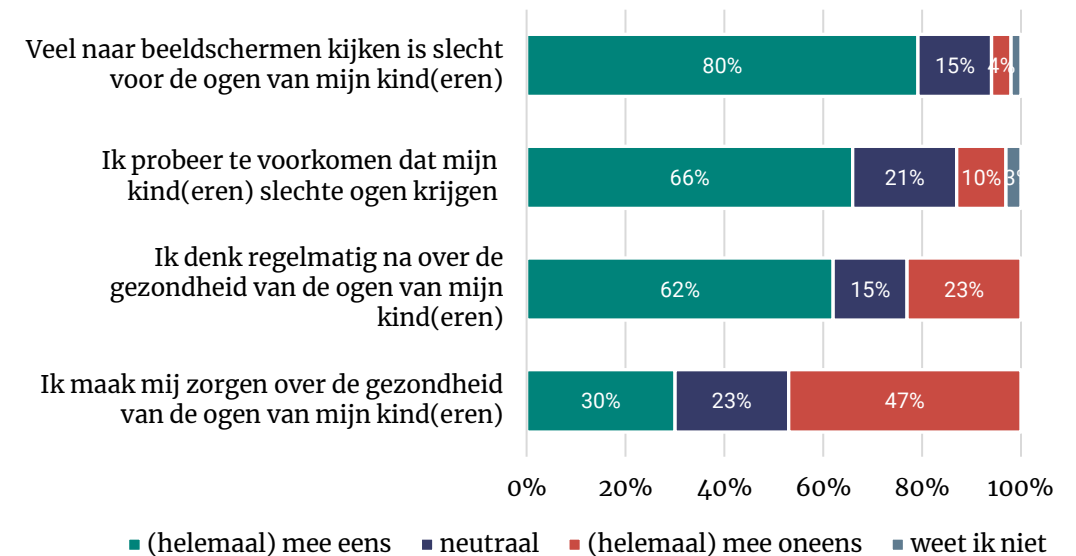
Acht op de tien ouders met jonge kinderen (0 tot 10 jaar) denkt dat veel naar beeldschermen kijken slecht is voor de ogen van hun kind(eren). Slechts 4 procent is het hiermee oneens. Twee derde van de ouders probeert te voorkomen dat hun kind(eren) slechte ogen krijgen.

Zes op de tien (62%) denken regelmatig na over de gezondheid van de ogen van hun kind(eren). Bijna een kwart (23%) denkt hier niet regelmatig over na. Drie op de tien ouders maken zich zorgen over de gezondheid van de ogen van hun kind(eren), bijna de helft maakt zich geen zorgen.

Achttien procent van de ouders geeft aan dat één of meerdere van hun kinderen een bril of lenzen draagt. Deze ouders denken vaker na over de gezondheid van de ogen van hun kind(eren) en maken zich hier ook meer zorgen over.

Ouders die proberen te voorkomen dat hun kind(eren) slechte ogen krijgen, zijn gevraagd op welke manier zij dit proberen te doen. Veel ouders noemen het beperken van schermtijd, de afstand tot de tv groot houden en pauzes inlassen bij langdurig schermgebruik. Ook proberen ouders buitenactiviteiten te stimuleren. Een aantal ouders probeert slechte ogen bij hun kind(eren) te voorkomen met goede verlichting (tegen oogvermoeidheid), door de ogen te beschermen tegen fel zonlicht met een zonnebril en met regelmatige oogcontroles. Ook wordt het zorgen voor een gezond dieet genoemd; gevarieerd en met veel groente en fruit.

Figuur 4.1 Stelling met betrekking tot de ooggezondheid van kinderen (ouders met kinderen van 0 tot 10 jaar, n=129)

“Weinig schermtijd, naar buiten toe, groente en fruit eten, zonnebril op bij felle zon.”

“Niet te lang staren naar beeldscherm en boek.”

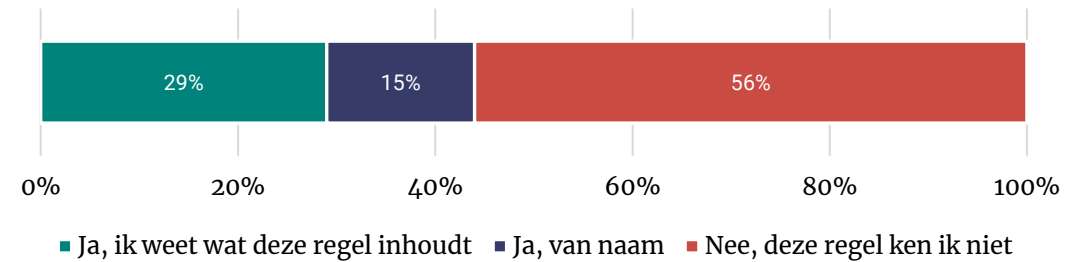
Helpt ouders kent 20-20-2 regel niet

Drie op de tien ouders met kinderen (0 tot 10 jaar) zijn bekend met deze regel. Vijftien procent kent de regel alleen van naam. Meer dan de helft van de ouders kent deze regel niet (56%). Vrouwen zijn vaker bekend met de regel dan mannen.

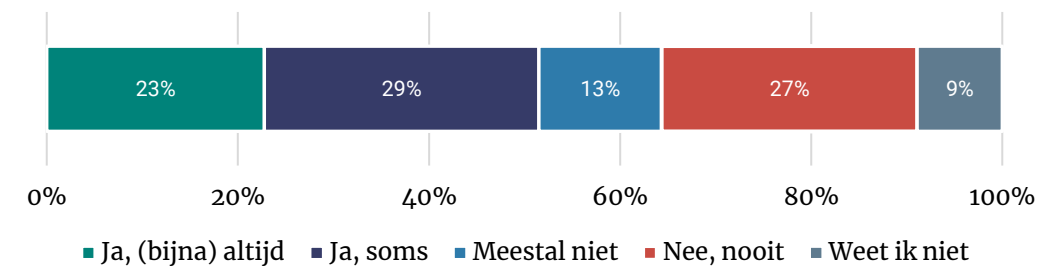
De 20-20-2 regel voor kinderen houdt in: na iedere 20 minuten dichtbij naar een beeldscherm (zoals een tablet of mobiele telefoon) kijken, is het verstandig om minimaal 20 seconden in de verte te kijken. Daarnaast is het belangrijk om minimaal 2 uur per dag buiten te zijn. Door het volgen van de 20-20-2 regel neemt de kans op bijziendheid sterk af. Dat is belangrijk, want bijziendheid kan op latere leeftijd tot ernstige oogklachten leiden.

Na het voorleggen van de uitleg over de 20-20-2 regel is ouders gevraagd of zij deze regel toepassen bij hun kind(eren). De helft van de ouders past deze regel (bijna) altijd of soms toe (52%). Ongeveer een kwart van de ouders (27%) past de regel nooit toe. Opvallend is dat het aandeel ouders dat de regel toepast, groter is dan het aandeel ouders dat de regel kent.

Figuur 4.2 Bent u bekend met de 20-20-2 regel? (n=129)

Figuur 4.3 Past u de 20-20-2 regel toe bij uw kind(eren)? (n=129)

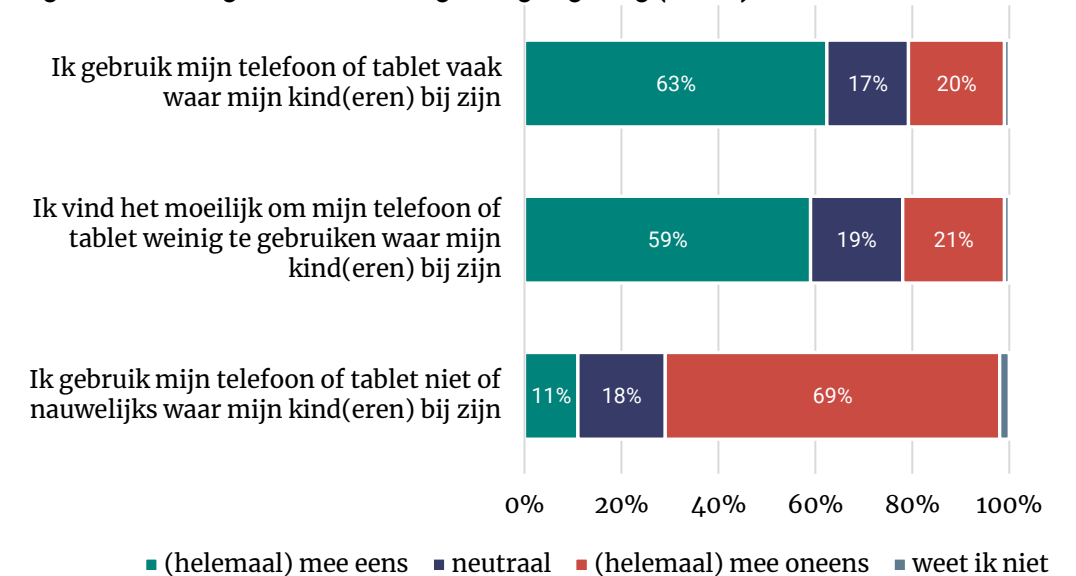

Zes op de tien ouders hebben moeite met beperken telefoon- of tabletgebruik in bijzijn kinderen

Ruim zes op de tien ouders met kinderen (0 tot 10 jaar), gebruiken hun telefoon of tablet vaak waar hun kind(eren) bij zijn. Een bijna even grote groep vindt het moeilijk om hun telefoon of tablet weinig te gebruiken waar hun kind(eren) bij zijn. Een vijfde gebruikt deze apparaten niet vaak in bijzijn van hun kinderen en vindt dit niet moeilijk.

Elf procent zegt hun telefoon of tablet niet of nauwelijks te gebruiken in het bijzijn van hun kind(eren).

Figuur 4.4 Stellingen met betrekking tot eigen gedrag (n=129)

5 Oogaandoeningen

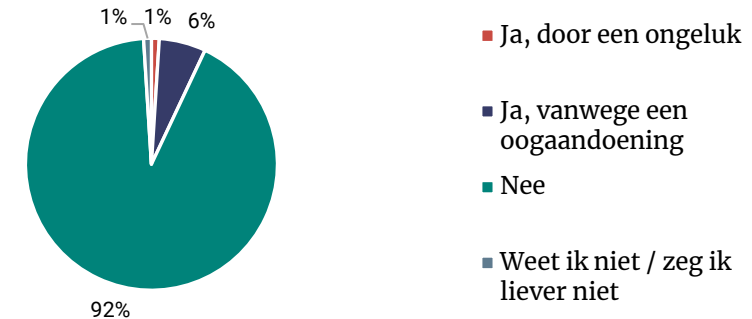
Veertien procent Nederlanders heeft oogandoening

De meeste Nederlanders (92%) hebben geen visuele beperking. Dit zijn vaker jongere Nederlanders. Zes procent heeft een visuele beperking vanwege een oogandoening en één procent door een ongeluk.

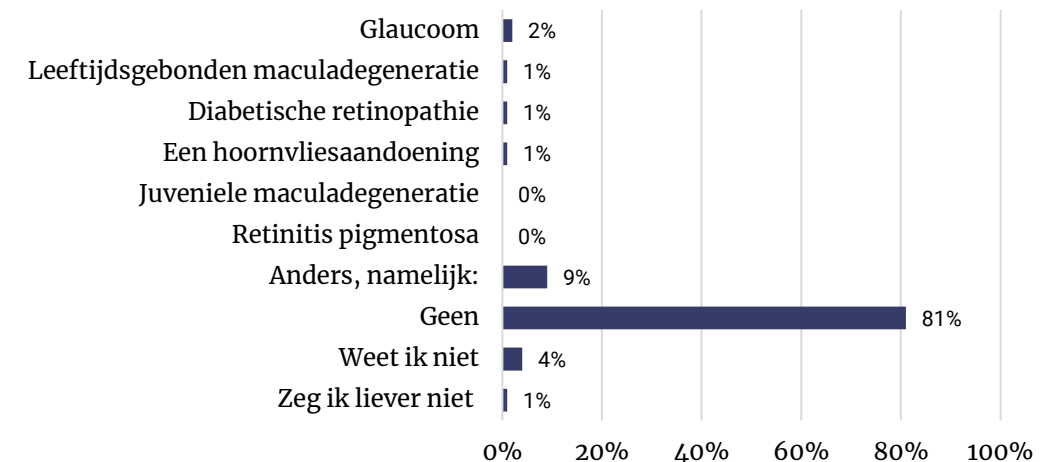
Van de Nederlanders met een visuele beperking vanwege een oogandoening, is 18 procent slechtziend (minder dan 30% of een gezichtsveld kleiner dan 30 graden zonder dat corrigeren mogelijk is). Driekwart van hen is niet blind of slechtziend, 7 procent weet het niet.

Veertien procent van de Nederlanders geeft aan een oogandoening of oogziekte te hebben (zie Figuur 5.2). Dit komt minder vaak voor onder jongere Nederlanders en hoger opgeleiden. Vijf procent weet het niet of zegt dit liever niet. Onder 'anders' worden verschillende aandoeningen genoemd, zoals netvliesloslating, een lui oog of (beginnend) staar.

Figuur 5.1 Heeft u een visuele beperking? (n=1235)

Figuur 5.2 Heeft u één van onderstaande oogandoeningen of oogziekten waarvoor u onder controle bij de oogarts bent? (n=1235)

Vijfde ervaart grote impact van oogaandoening of visuele beperking

Een kwart van de Nederlanders met een oogaandoening of visuele beperking vindt dat dit de kwaliteit van hun leven beïnvloedt en een vijfde ervaart een grote impact hiervan op hun leven. Een kwart staat hier neutraal in en (bijna) de helft ervaart geen invloed op de kwaliteit van leven (43%) of grote impact op hun leven (50%). Voorbeelden van toelichtingen:

“Ik ben niet anders gewend.”

“Ik heb geleerd ermee om te gaan.”

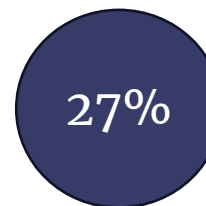
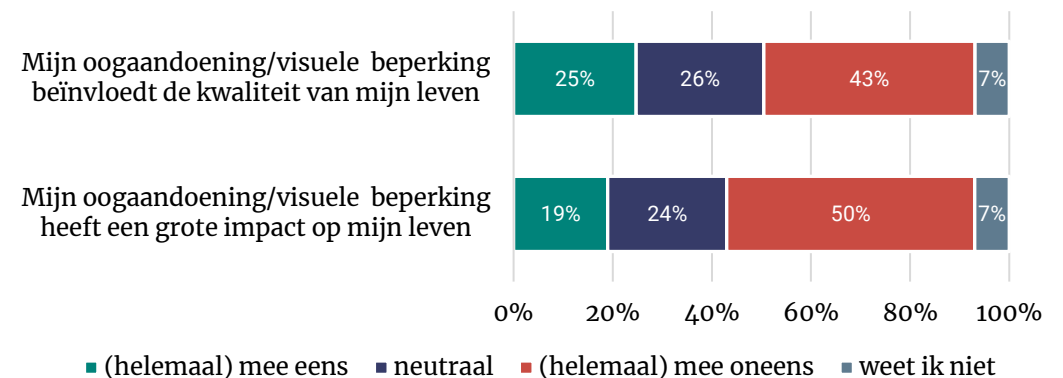
“Het verminderde zicht in sommige situaties zorgt voor angst.”

“Ik liep 18 jaar met een taststok en werd in de samenleving er veel gepest.”

Ruim een kwart (27%) heeft familieleden met een oogaandoening. Van deze groep gaat het bij 30 procent om een erfelijke oogziekte.

Nederlanders met familieleden met een oogaandoening, zijn vaker (20%) (heel) erg bezig met hun ooggezondheid dan Nederlanders zonder familieleden met een oogaandoening (13%).

Figuur 5.3 Stellingen over invloed van oogaandoening of visuele beperking (n=209)

... van de Nederlanders heeft familieleden met een oogaandoening.

Ipsos I&O Enschede

Zuiderval 70
Postbus 563
7500 AN Enschede
T (053) 200 52 00

E nl-info-publiek@ipsos.com
KVK-nummer 08198802

Ipsos I&O Amsterdam

Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam
T (020) 308 48 00
E nl-info-publiek@ipsos.com

Amstelveenseweg 760
1081 JK Amsterdam